

*Šokující
výpověď
o umučeném
dětství*

Julie Gregoryová

BEZBRANNÁ

BRĀNA

Julie Gregoryová

BEZBRANNÁ

EUROMEDIA GROUP

Julie Gregory
SICKENED

Copyright © 2003 by Julie Gregory
This edition published by arrangement
with Bantam Books, an imprint of Random House,
a division of Penguin Random House LLC
All rights reserved.
Translation © 2006, 2024 by Jana Kordíková

ISBN 978-80-284-0857-2

Předmluva

MÜNCHHAUSENŮV SYNDROM V ZASTOUPENÍ (MBP) je snad nejsložitějším (a nejnebezpečnějším) druhem týrání dětí, jaké dnes známe. Oficiální definice zní: předstírání nebo umělé vyvolání příznaků tělesné anebo duševní nemoci člověkem, který pečuje o závislou osobu. Ve většině případů je pachatelem matka a obětí její vlastní dítě. Baron Karl von Münchhausen (u nás známý jako baron Prášil) je skutečná historická postava, voják a dobrodruh žijící v 18. století, který se proslavil svými neuvěřitelnými historkami. V roce 1951 si britský lékař jeho jméno vypůjčil a zavedl termín *Münchhausenův syndrom* pro osoby, které předstírají nemoc nebo si ji sami způsobují, aby u ostatních vyvolali soucit, péči a ovládali je. MBP pak byl vytvořen k popisu těch, kteří ke stejným účelům používají prostředníka. Podle střízlivých odhadů je ročně ve Spojených státech amerických hlášeno 1 200 nových případů této poruchy, v jiných zemích toto číslo bude poměrně odpovídat jejich obyvatelstvu. Mnoho případů však, kvůli skryté povaze tohoto týrání, ohlášeno není (vlastně si jich nikdo nevšimne). Nedávná studie naznačuje, že v době, kdy je MBP konečně odhaleno, již zemřelo až dvacet pět procent sourozenců oběti – s největší pravděpodobností jsou to dřívější oběti stejného pachatele. Teprve když se stejné příznaky začnou opakovat u druhého dítěte v rodině, nebo třetího, čtvrtého či pátého, si odborníci a úřady uvědomí, že mateřství se také může po-

křivit do tohoto podivného druhu týrání, které se na rozdíl od bití nebo sexuálního zneužívání obtížně kategorizuje. Přestože se FBI už několik let na MBP zaměřuje, Münchhausenův syndrom v zastoupení dál zůstává obrovskou tragédií veřejného zdravotnictví, která je paradoxně před veřejností většinou skryta.

Do podivného světa MBP jsem vstoupil spíše neochotně. Mým původním zájmem byl Münchhausenův syndrom, do náročného a zneklidňujícího prostředí zanedbávání a týrání dětí se mi příliš nechťelo. Jako „odborník na Münchhausena“ bych však měl rozumět všem jeho typům; musím se brouzdat ve vodách ochrany dětí, přestože pachatelé MBP téměř do jednoho své činy popírají, dokonce i když jsou přistiženi při činu. Dělal jsem poradce i svědka v řadě případů MBP, často před soudci a porotami plnými pochyb, že tak podivné týrání vůbec existuje. Tomuto syndromu jsem se věnoval ve svých knihách, také jsem o něm psal kapitoly do knih jiných autorů, telefonem, poštou i e-mailem jsem odpovídal na tisíce dotazů. Problematicke MBP se už deset let věnuji v podstatě denně a dál mi to láme srdce.

Jednou jsem na internetu hledal odkazy, které bych mohl použít na svou stránku, když jsem objevil nový a významný pohled na MBP. Žena jménem Julie Gregoryová spustila vlastní stránku, kde poutavými texty a výstižnými fotografiemi popisuje útrapy obětí MBP (včetně těch vlastních). Zmínila se tam o svém zájmu napsat knihu, proto jsem jí poslal povzbuzující e-mail, čímž začalo přátelství, které posílily tyto řádky.

Tato kniha poskytuje dosud nepoznaný pohled na zážitky způsobené MBP. Přestože o tomto tématu existuje přes pět set odborných článků a knih, dosud nikdo nevylichlil, jaké to je být jeho obětí. Julie Gregoryová nevyrostala na hřišti mezi kamarády, ale v podivném antiseptickém prostředí lékařských ordinací a nemocnic. Žila ve falešném světě svých zdánlivých ne-

mocí. Odborníci, kteří se o ni měli starat, se místo toho podíleli na poškozování jejího těla i duše. Lékaři skutečně při MBP nevědomky slouží jako komplicové, jsou totiž vycvičeni naslouchat a slepě důvěřovat tomu, co jim říkají pacienti a příbuzní. Samozřejmě nejde popřít, že informace od rodiče jsou často nejlepším vodítkem pro to, co je s dítětem. Je třeba velká změna přístupu, aby lékař uznal, že to líčení zní nepravdivě, že výsledky testů jsou normální, že žádné léky nefungují, že žádné vyšetření není „dostatečné“ a že takovému rodiči by se správně mělo říkat pachatel. Nejlepší lži pochopitelně jsou takové, v nichž se mísí fakta a fikce: děti skutečně mohou mít dané příznaky, jen se nikdy nepodaří odhalit jejich příčinu.

Rodič si při svém hledání citového uspokojení z neduhů vlastního dítěte může počínat bezohledně. Nemusí být vzdělaný, stačí když se chová přesvědčivě. Když osoby páchající MBP zjistí, že jejich dramatické „obětavé“ pečování už nepřitahuje takový zájem, mohou se přesunout k jinému publiku: do nových nemocnic, na nové pohotovosti. Často procházejí učebnice nebo hledají zdravotní informace na internetu, aby svůj výkon natolik vylepšili, že by zahanbili i kvalitního herce.

S postupem času by se mohlo zdát, že Julie s matkou na klamání lékařů spolupracovala. Bylo to tak? Nikdy. Jednoduše byla v její mocí. Jak se dítě může bránit odhodlané matce, neproniknutelnému světu, který je ponořen sám do sebe? Víme, že dokonce ani dospělé oběti MBP neodhalí pravé příčiny svých nemocí, protože mají strach, že když přestanou být nemocní, budou opuštění nebo potrestaní. MBP se podobá jiným syndromům, například Stockholmskému, jehož příkladem je Patty Hearstová, když začala hájit názory svých násilných únosců: děti často brání ty, kdo je týrají, a nechťejí vypovídat před zdravotníky nebo sociálními pracovníky, kteří je nedokázali ochránit.

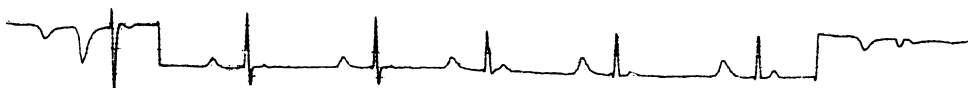
Tato kniha nepopisuje nespolehlivé vzpomínky vyvolané hypnózou nebo návodnými otázkami terapeuta, ale události, které nikdy nebyly zapomenuty – což je Juliiným požehnáním, ale také kletbou. Potvrzuje je výběr z Juliiných znepokojivých zásob zdravotní dokumentace. Právě v těchto záznamech se můžeme přesvědčit, jak snadno se mohou matčiny lži záludně změnit v lékařská fakta.

Julie Gregoryová vypráví úžasný příběh a dělí se s námi o svou obdivuhodnou sílu. Navíc má štěstí, že je naživu. Philip Yancey napsal: „Život není problém, který je třeba vyřešit, ale úkol, který se musí dokončit. A při tomto plnění používáme mnoho surovin, bez nichž bychom se raději obešli.“ Julie je tak odolná, že si to za daných okolností snad ani neumíme představit. Vyvázla z toho s nedotčeným uvědoměním si svého já, navíc je o tom schopná psát, což je obdivuhodné. Doufám, že když takto svěřila svůj život papíru v přesvědčivé a krásné autobiografii, umlčela tím aspoň některé z démonů ze své minulosti a pomohla těm, kteří jsou stále ještě uvěznění v síti týrání MBP.

Očekávám, že tato kniha zapálí soudek s prachem, který MBP jednou provždy dostane na denní světlo, vyvolá požár, který už žádní lékaři, odborníci, pracovníci pomáhající týraným dětem, žádné zdravotní zařízení, ani veřejnost nedokážou znovu ignorovat. Přestože tento text byl inspirován jedním z nejtemnějších a nejtíživějších rodinných prostředí, vyjadřuje vítězství silného lidského ducha.

MUDr. Marc D. Feldman

Katedra psychologie a behaviorální neurobiologie,
Alabamská univerzita, Tuscaloosa

ASI NEJVÍC JSEM NESNÁŠELA VYHOLOVÁNÍ. Kolik asi tak chloupků může mít na hrudníku dvanáctiletá holčička? Ale stejně na mě nanесли пěnu a novým plastovým holítkem mi přejížděli mezi pučícími nadry. Potřebovali, abych byla hladká a bez chloupků, aby ty malé bílé přísavky držely v místech kolem srdce a zaznamenávaly jeho bušení. A zatímco se připravovali, já se vznášela nad svým tělem, jako bych chtěla prozkoumat nerovný bílý strop, představovala jsem si místnost, ve které jsem byla, vzhůru nohama, na stropě, daleko od zmatku v našem přívěsu, daleko od nemocnice – jen jsem si tam plula v čistém bílém klidu.

Pach holicí pěny mě stahuje od stropu dolů; je to stejný druh, který používá táta. Každý den před svítáním ho přepadl záchvat prudkého zvracení, odplazil se na záchod a snažil se plíce zbavit jedu Agent Orange. Zvuky jeho dávení někdy vycházely z úst těch prchavých postav z mých snů, když se svět mezi spánkem a probuzením několik omámených vteřin dokonale prolínal. Po zvracení se obvykle holil.

Po tiché dohodě si sestra na vyšetřovně dá obrovský kopec

pěny na dlaň, takže když mi potom hrudník natírá na prst silnou vrstvičkou, naše holé kůže se nikdy nedotknou.

Nakonec nevolnost vyvolaná jedem Agent Orange pomine a on se bude zesláble opírat o dveře a říkat: „Prodávám buicky, Sissy. Jasně? Prodávám buicky? Buuiicky. Buuicky.“ Potom se zachechtá a oře si ústa hřbetem masité pěsti.

Sestra vezme nové holítko s modrým držátkem a úhledně mi s ním přejíždí po hrudní kosti, až se objeví další čistá růžová řádka.

A co vám zbývá v sedm hodin ráno než se začít smát se svým velkým hlučným otcem, který předstírá, že dveře do koupelny jsou kandelábr, o nějž se opírá jako opilec, a prodává auta se svým nejlepším štekavým přízvukem?

A pak jsou hotovi. Bílé přísavky potřené průhledným vodivým gelem jsou přilepené na šest různých míst. Jejich dráty vedou do širší řeky drátů, která mi z hrudní kosti vede po břiše a vychází ven ze zapínání mých kalhot, jako bych k sobě měla připevněný nějaký složitý systém kabelové televize. Pogumované elektrody jsou vloženy do přístroje, který je připevněn obdélníkovým koženým postrojem; připomíná kabelku. Jeden z popruhů mám přes rameno a můj sedmácký život a s ním související bušení srdce je odpočítáváno přímo do krabičky.

UŽ OD ZAČÁTKU JSEM BYLA NEMOCNÁ. Vyhublá jako tyčka a křehká jako suflé z mikrovlnky, po všem se mi dělaly modřiny a každou chvilku jsem onemocněla. Děti ve škole za mnou chodily a bez ostychu se mě ptaly, jestli nemám anorexii. Ale já ji neměla; jen jsem byla nemocná. A máma se mohla přetrhnout, jen aby přišla na to, co mi vlastně je. Neměla jsem problémy jenom se srdcem.

Všechno bylo do sebe zamotané, krvácení a spousta dalších od sebe nerozlišitelných vrstev. Dostat se k jádru věci bylo nemožné, stejně, jako kdyby člověk chtěl postupně odstranit všechny průhledné slupky cibule. Když jsem byla už dost stará, abych tu cibuli oloupala sama, každá vrstva mě rozplakala.

Byla jsem počata v nemocné děloze nemocné ženy – která trápila hlady sebe a následně i mě. Když jsem se narodila byla silně anemická a kvůli toxemii se jí výrazně zhoršil zrak – sama to vysvětlovala tak, že jí vysoký tlak přerušil zásobení očí krví. Na tento svět jsem byla vytlačena předčasně, vážila jsem jen jeden a půl kila, průsvitné embryonální ptáčátko, a když mě pláclí po zadečku, ani jsem nekřičela. Mysleli si, že jsem mrtvá. Lékař, který mé namodralé tělo držel za kotníky hlavou dolů, se na mě jednou podíval a prý prohlásil: „Teda, ta má ale velké nohy.“ Potom mě odnesli do inkubátoru, kde jsem jako všichni nedonošenci čekala, až se vyklubu do skutečného světa mimo tuto bublinu. Poté mé zdraví nejistě kolísalo na hraně života soustředěného na zjišťování: „Co s tímhle dítětem může být v nepořádku?“

Byly tu rané záněty nosu a hltanu, hlasité říhání neodpovídající mému křehkému vzhledu, otravné a vytrvalé migrény, naběhlé mandle, které jako by žadonily o vytržení pokaždé, když jsem řekla: „Áááá!“, odchýlená nosní přepážka, které dávali za vinu, proč musím mít při dýchání otevřená ústa, a záhadné alergie, které mě provždy zbavily možnosti žít se čtyřmi základními skupinami potravin. Když jsme se blížili k odhalení mé záhadné nemoci na kardiologii, matka na dokonale řízené oddělení vtrhla s logistickým nadšením seržanta pověřeného výcvikem nováčků.

„Jen se na to, sakra, podívejte, tohle dítě je nemocné, že? Jen se na ni podívejte. A pomáhej mi pánbůh, jestli mi umře jenom proto, že nejste schopní přijít na to, co jí je. Budu vás žalovat o každý cent, který tu máte.“ Maminka měla podlouh-

lý obličej, z očí se jí staly malé škvíry a pokaždé když se rozčílila, měla na spodním rtu malou bílou kapku hustých slin. Její hlas se hnal za lékařem, který jí tvrdil, že žádné další testy, už nemohou být provedeny, pronásledoval ho chodbou a narušoval tiché nemocniční prostory.

„Panebože,“ sykla, když se vrátila na vyšetřovnu, „to snad není možné, jak je neschopný.“

„Neměj strach, mami. To je dobré. Najdeme si jiného.“

Tak jsem ji vždy uklidňovala a přesvědčovala, že vytrváme.

„Poslyš, tímhle se ti snažím pomoci, obětuji život, jen abych zjistila, co s tebou sakra je. Tak mi to přestaň kazit tím, že když sem dorazíme, najednou děláš, jako by všechno bylo v pořádku. Ukaž jim, jak moc jsi nemocná, abychom konečně zjistili proč, ano?“

„Ano.“

SPOLEČNĚ JSME ŽILI, den za dnem, já, máma, táta, malý Danny a později i děti, co si vzali do pěstounské péče. A táta nevěděl nic o tom, že mi holí hrudník. Byl matkou přivolán ve „slušném oblečení“ a bílých mokašínách, co jindy byly v krabici, jen když v nemocnici bylo třeba předvést otcovskou podporu. Jinak se mohl dívat na neustálá opakování seriálu M*A*S*H, ruce měl zbarvené od loupání pistáciových oříšků a na břicho hromádky prázdných skořápek.

V té době jsme žili v širokém přívěsu na konci prašné cesty v zapadlém koutě Ohia; v kraji plném divoké nespoutané zeleně s vysokými kopci a připomínajícím scénérii ve filmu *Vysvobození*. Přisahám, že jsem ve větru dokonce občas slýchala zvuk bendža.

Rodiče svou černou malbu na sametu – ukřižovaného Ježí-

še, kterému z trnové koruny po straně hlavy stékaly trojrozměrné kapky krve, tahali až z Arizony do dalších šesti míst, kde jsme žili, než jsme se usadili v zapadlé Burnsově ulici.

Náš obývací pokoj byl vybaven imitací starožitné sametové sedací soupravy s koly od vozu po stranách a Ježíš visel na tmavě oranžové sametové tapetě, která byla přilepená k dřevěnému obložení, takže se pod ní rýsovaly tmavé drážky. Na podlaze jako mořské řasy ležel lepkavý plyšový koberec (jako by z něj někdo vyluxoval med). Na dvoře byla ve dvojicích a skupinkách miniaturní betonová zemědělská zvířata – bílá kuřátka, kravičky s růžovými vemínky, kohouti namlouvající si slepičky, osel se sombreroem – když jsme byly ve městě u lékaře, matka vždy ostřížím zrakem hledala nějaké nové přírůstky pro svou sbírku.

Vzpomínám si na svého otce v té době, připomínal mi velrybu: byl velký, měkký a čistý, jako by ho právě provezli myčkou aut. Přes obrovské břicho se táhla holá kůže nezdravé bílé barvy. Nic neslyšel. Nic neviděl. Neměl žádný názor. Temný obývací pokoj neobsahoval vůbec nic, až na občasný hřmotný smích vyvolaný jednou z rošťáren Hawkeyho s Hunnicatem.

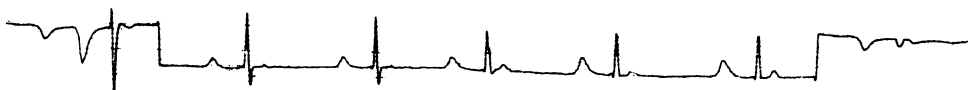
Jednou, když mi bylo sedm, jsem ležela v posteli a usínala, když otec zařval: „Siiiissy! Siiiiissyy!“ Vyskočila jsem z postele, protože jsem myslela, že hoří, a vyběhla jsem na chodbu v klouzavém pyžamu pokrývajícím i chodidla.

„Udělej mi toast, ano?“ Otec měl ruce flegmaticky založené na hrudníku, silnými lýtky se opíral o podnožku sklápěcího křesla a nespouštěl oči z televize.

Kromě výletů k lékaři jsme většinou byli doma v přívěsu na konci prašné cesty a byl přímo propastný rozdíl v tom, jak jsme vypadali ve skutečnosti a tehdy, když jsme si vyšli ven. Mám fotku z doby, kdy mi bylo kolem jedenácti, mému bratrovi Dannymu jen čtyři a na prázdniny jsme jeli k Niagarským vodopádům. Jsme v umělém dřevěném sudu, který vy-

padá, jako by přepadával přes okraj vodopádů, a oba máme v obličeji úsměv, který je stejně falešný jako voda vířící kolem nás. Já mám „přirozeně“ blond vlasy zesvětlené barvou Clairol, pastelové oblečení a přímo ze mě vyzařuje štěstí.

Ale štěstí je poměrně relativní, když je člověku dvanáct, sedí na chromovaném vyšetřovacím stole, s husí kůží vypadá jako čerstvě oškubané kuře a do lepkavého podpaží má zastrčené papírové prostěradlo. Do této chvíle odpovědi běhaly jako šepot po kopcích těsně před námi. Občasná krátká tachykardie, jindy zas Marfanoidní habitus. Nikdy nic dost nebezpečného na to, aby mě plně a řádně vyšetřili. Ale dávali si pozor. Protože matka si byla jistá, že odpověď se skrývá přímo v mém srdci. A matka se přece v takových věcech vyzná. To ona viděla, jak mi zpopelavěl obličej, to ona mi měřila nepravidelný puls a to ona sledovala, jak prudce hubnu a zároveň rychle rostu. Právě to nás pohánělo kupředu, v pátrání po odpovědi. Byla přímo tam, vždy byla přímo před námi, čekala, až na ni přijdeme, a pak všechno začne dávat smysl. A do jisté míry měla pravdu. Ale možná se mi už začínal krátit čas, takže když matka trvala na dalším testu, který už nechtěli udělat, odešly jsme odtamtud a snažily se najít někoho, kdo ví, co dělá.

MOU MATKU SANDY SUE SMITHOVOU provdala její matka v sedmnácti letech za muže, kterému bylo přes padesát, jmenoval se Smokey a měl zábavní podnik na kraji města. Smokey byl malý přísný chlapec s kučeravými kotletami vykukujícími z jeho černého kovbojského klobouku. Měl jezdecké koně vycvičené k provádění nejružnějších kousků v manéži. Naučil Sandy Sue dělat velice nebezpečné prvky nazvané „Apačská letka“ a „Leh přes hřbet“. Po těchto čísech Smokey připoutal Sandy k dřevěnému kolu, roztočil ho a házel po ní devatenáctipalcové nože. Přežila deset ostrých čepelí, které teď trčí z popraskaného dřeva kolem ní, stojí tam, vesele se usmívá, jednu nohu má pokrčenou jako modelka a něžnou ručku zvednutou v triumfálním gestu. To bylo dříve, než měla mě. Viděla jsem fotografie a jsou úžasné: matka stojí na neosedlaném divokém bílém koni ženoucím se přes pole, v pozadí je obloha poseta červánky.

Na dalším snímku Smokey švihá sedmapůlmetrovým spletaným bičem směrem k Sandy, která je připoutaná k vozu táženému koněm a obličej má naprosto bez výrazu, bič se klika-

tí jako had a chystá se jí omotat kolem krku. Na sobě mají stejné oblečení, černobílé saténové košile s perlovými knoflíčky, podél švů kalhot našité stříbrné lastury a přezky pásku velké jako talíře.

Ke Smokeymu se Sandy dostala asi takhle: má matku a otce a staršího bratra jménem Lee, který je trochu mimo, mrk, mrk. Otec rodinu naprosto ignoruje a veškerou pozornost věnuje sbírce zbraní rozmístěné po celém domě. Matka Madge pochází ze západní Virginie, z rodiny, kde spali s vlastními bratry a sestrami, a na důkaz toho se jim rodily šilhavé děti. Sandy čas od času zůstává sama s muži, kteří jí dělají hrozné věci v temném sklepe. Otce se zbraněmi jednoho dne nahradil jiný muž chlubící se pistolemi – tentokrát však nosil i odznak. Nutí Sandy, aby si před něj sedala na motorku, objímá ji rukama a má je položené na jejích holých nohou. Odvází ji na odlehlá místa k řece, kde je vysoké rákosí a jen pár rybářů, kteří se dívají jinam. O dva roky později se Sandy vrací ze školy a najde svého nového otce na pohovce uprostřed obývacího pokoje. Dal si zbraň do úst a ustřelil si hlavu.

Madge vychodila jen základní školu a v životě nepracovala. V domě jen málokdy bylo nějaké jídlo. Sandy nedostávala žádné peníze na oběd a v patnácti letech trpěla hladem. Kvůli podvýživě se zhroutila na jednu z podlah, které po škole čistila čpavkem. Ležela v nemocnici, pod bílou příkrývkou jí trčely pánevní kosti a dostávala tři jídla denně. Když byla dost silná na to, aby ji pustili domů, předala ji Madge Smokeymu, muži, který bydlel kousek vedle s koňmi a měl farmu, muži, který se o ni může postarat stejně dobře jako o dobytek. A proto si k němu nasedla na vůz s nadšením dívky chystající se na výlet do města. Lákal ji slib, že dostane vlastního koně. Odjíždí pryč s mužem. Nic jiného ani nepoznala.

Léta plynou, Sandy je přivázána ke kolu; v bílé kůži, s nacvičeným úsměvem. Havraní vlasy má rozdělené pěšinkou

a svázané koženými tunýlky v účesu indiánských squaw, čímž se zvýrazňuje její čerokijská krev, jíž vděčí za vysoké lícní kosti a plné rty. Běží vedle svého darovaného koně. Jakmile zvíře přejde do trysku, chytí se jeho dlouhé vlající hřívý, potom sedla a s elegancí pantera se na něj vyhoupne. Nabírá rovnováhu a potom se zpřímá postaví, zatímco obecenstvo jásá. Kůň se stále ještě řítí bleskovou rychlostí, když mu klesne pod břicho a roztáhne ruce s elegancí zkušené showmanky, ta dáá. To je Ruský smrtící závěs. Získala si publikum a poprvé v životě pociťuje i něco jiného než tělo plné bolesti.

BĚHEM JEDNÉ Z OHIJSKÝCH DRSNÝCH ZIM SMOKEY uléhá se svým každoročním těžkým nachlazením a Sandy má předtuchu. Když totiž Smokey nebyl na letní trase a neputoval se svým podnikem za muzikanty z Grand Ole Opry, pracoval na dvojité směny v čistírenské továrně Swan a vdechoval páru bohatou na chemikálie. A každou zimu býval nemocný. Ale i když chrchlal sebevíc, i když společně s hlenem vyplivoval krev, nebylo ho možné přesvědčit, aby šel k nějakému zatracenému lékaři. Se starým Smokeym nikdy nebylo nic, co by nespravila jedlá soda. Takže když se probudil, těsně před Vánoce, a měl barvu špinavé vody po vytírání, poslal si Sandy do města právě pro ni. To pálení v hrudníku zřejmě byly jen zažívací potíže, stejně jako vždycky. Když byla Sandy v autě, chtěla jet dál a nikdy se nevrátit. V duchu viděla, jak vchází dovnitř a najde tam Smokeyho tuhého a studeného, v obličeji bude mít bolestný výraz. Nechtěla doma najít dalšího mrtvého muže. Zoufale jezdila po klikatých venkovských silnicích a přemýšlela, komu by zavolala. Kromě Smokeyho ale nikoho neměla. Když se za několik hodin vrátila zpátky, Smokey stál na štěrkové příjezdové cestě a zuřil jako medvěd, kterého bolel zadek, potom nadával, že dostane pozdě svou štedrovečerní večeři. Kolem desáté si šli lehnout a ani ne po hodině spán-

ku Smokey vyskočil, vydal ze sebe strašidelný zvuk, potom zachrčel a ztuhle spadl na polštář.

Sandy zůstala s koňmi a účty, s hypotékou na nový ranč a spoustou postrojů: uzd, sedel, příkrývek a kartáčů. A přestože to znělo jako pekelné manželství, měla Smokeyho ráda. Choval se k ní lépe než kterýkoli z mužů, které znala předtím, i když k tomu stačilo jen to, že ji nebil. Teď neměla jeho, navíc ani pojištění, peníze, práci ani rodinu. Prodá tedy koně, vrhačské kolo, sedla i postroje, jen aby mohla zaplatit rakev pro muže, na jehož pohřeb nikdo nepřišel. Na Smokeyho pohřbu Sandy stála sama v bezejmenném ústavu a naříkala nad jeho tělem, dokud ji zřízenec nevyvedl ven, když skončil pronájem. Bylo jí dvacet šest.

TED. NĚKDE NA DRUHÉ STRANĚ MĚSTA je usmívající se vychrtlý devatenáctiletý kluk, co se zrovna vrátil z války ve Vietnamu, kde udělal několik pochybných věcí, aby skončil v nemocnici pro veterány. V obličeji má takový ten trvale ustrašený pohled způsobený roky bití od otce, kterého více než výchova dětí zajímalo pěstování rajčat na dvoře. Když se na něj někdo díval příliš dlouho nebo z příliš velké blízkosti, jeho ostražitý předvídavý výraz vyjadřoval že ví, že ten druhý ví něco, co by vědět neměl, a že se s ním buď bude prát, nebo uteče. Obvykle bojoval. Ten výraz získal ve Vietnamu, odkud měl plíce zasažené jedovatým Agent Orange, když sledoval, jak jeho nejlepší kamarád ze základní školy letí v džungli do vzduchu. Doběhl k němu, držel jeho zraněnou hlavu v rukou a vyčerpaně vzlykal. O pět měsíců později se z války dostal. Zvonilo mu v uších, když vyšel na slunce z psychiatrického oddělení nemocnice pro veterány s mírnou formou paranoidní schizofrenie. Je to můj

otec, Dan Gregory první. Ve Vietnamu strávil všehovšudy jen několik měsíců.

Sandy se s Danem seznámila krátce poté na parkovišti benzinové pumpy, kde pracoval, a spěchali k sobě s vášní, která jim stravovala duši. Sandy zastavila u pumpy Lane a Sullivan a k prudkému zvratu v jejím životě došlo, když obsluhu požádala, ať jí zkontroluje olej. Otec nastoupil do jejího auta a už nevystoupil. Chodili spolu tři měsíce, potom se rozhodli do toho praštit. Rychle. Otec chtěl katolickou svatbu, kněz si Sandy posadil k sobě a řekl: „Uvědomuješ si, že je ten muž blázen, dítě? Je to blázen.“ Později tvrdila, že neměla tušení, že někdy byl na psychiatrii a devatenáct let, které s ním strávila, označila za zajímavou zkušenost. Je zvláštní, že s Danem strávila stejně let, kolik palců měřily nože, jež po ní házel Smokey.

TEĎ. JEDNA VĚC JE VIDĚT DOKUMENTY Z nemocnice pro veterány potvrzující, že je váš otec blázen, a neustále poslouchat matku tvrdící, že je blázen a co to způsobilo. Ovšem úplně jiná věc je od něčeho takového odejít, později se za vším ohlédnout a přemýšlet, jestli náhodou není možné, že by vaše matka ve skutečnosti byla šílenější než muž, který byl vaším otcem – jenom to nejde potvrdit žádným dokumentem.

MOJE PRVNÍ VZPOMÍNKY na lékařský zmatek jsou z doby, kdy jsme se odstěhovali do Arizony, abychom byli blíž babičce Madge, matčině matce. Tenkrát mi byly tři. Měla jsem dlouhé vlasy, samé prstýnky, barvy banánové karamely, stažené, aby se leskly. Užívala jsem si příjemný život tříletého dítěte: jízdy na kolečkových bruslích s polštářem přivázaným k zadečku, smažení vajíček na chodníku v rozpáleném poledním Phoenixu, učení se španělských nadávek od malého mexického chlapce od vedle a návštěvy u babičky, která bydlela na opačném konci ulice.

V té době byla babička Madge nově probuzená křesťanka a oddaná učitelka v domácí církevní nedělní škole. Na sobě nosila rybářskou čapku, na níž byl rozesmátý obličej odpovídající jejímu vlastnímu veselému zevnějšku, a za horkých odpolední mě brala k jezeru chytat ryby. Jezdávaly jsme kolem hor, jejichž vrcholky zakrýval smog visící nad Phoenixem a vytrácející se do pouště. Když jsme byly u Encina, nejvyššího vrcholu, babička svůj sedan prudce zabrzdila u prašné krajnice, rukou si zastínila oči a v oparu na vrcholu hory pátrala po známkách Ježíšovy přítomnosti. Jakmile ho spatřila, dala si

mě na klín, abych mohla vykuknout z okénka u místa řidiče a podělila se s ní o to zjevení.

„Vidíš ho, zlatíčko?“ ukazovala mi vrásčitým prstem. „Je tamhle.“ Přimhouřila oko, jako by se dívala hledáčkem pušky. Babička Madge ho někdy viděla, jak klečí v modlitbách, jindy stál a držel bibli. Někdy jí vytrysklo několik slz dojetím z toho, jak je vznešený. Potom znovu začala mávat prstem. „Ty ho nevidíš, zlato? Je tamhle, tamhle.“

No... no, babi, asi ho nevidím. Ale babička Madge byla tak zoufalá z mého chabého zraku, že jsem začala odhadovat, jaké asi má Ježíš na sobě šaty, podle obrázků z nedělní školy.

„Ach, babičko, je to on, v tmavých šatech? S tím kúzletem? Jééé, teď ho asi vidím.“

Babička se rozechvěla, když jsem začala popisovat řemínky jeho sandálů. Potom mi však náhle sevřela paže, otočila mě k sobě a zaplavila mě svým páchnoucím dechem.

„Opravdu jsi tam viděla Ježíše?“ vyptávala se. „Nelžeš mi, že ne? Protože lháři jdou přiiiímo do pekla,“ to „přímo“ se rozeznělo hloubkami, které mi tenkrát připadaly jako černé jámy pekelné. To byla jediná doba, kdy se na mě babička Madge rozzlobila, když jsem lhala o tom, že vidím Ježíše na vrcholku hory Encino, jak tam žije v průmyslové krajině předměstí Phoenixu. Tak jsem ho začínala vidět o něco dřív a vybavovala jsem si detaily z nedělní školy, kterými jsem přesvědčila i sebe, byla bych mohla odpřisáhnout, že ta skála, na kterou jsem se dívala podle instrukcí babičky Madge, měla tvar vousatého muže zabraného do modliteb.

TAK JSME DORAZILY K JEZERU, utábořily se na hladkých kamelech a chytaly ryby, které měly po celém těle pichlavé ostny. Říkala jim „sluneční,“ protože se leskly ve světle odrážejícím se od jezera. Mám jeden snímek, jak tam stojím s nohama do X a úsměvem, který září stejně jako slunce, vysoko nad hlavou

mám rybářskou udici a na háčku se mrská malá ostnatá rybka. Těm malým rybkám jsme pak vždy vracely svobodu a to jsem milovala: předávala jsem je babičce, aby jim vytáhla háček z úst, potom jsem si dřepla k okraji vody a dívala se, jak odplouvají pryč. Za ty, které plavaly u hladiny, jsem se modlila k Ježíši, aby byly tak v pořádku, jak slibovala babička, když jim vyťahovala háček z koutku úst.

Potom slunce kleslo, lehce se otřelo o vodní hladinu a my jsme s babičkou nastoupily do auta, odjely a stala se nám nějaká nehoda.

Nikdy to nebylo nic vážného. Někdy čelní, jindy zadní blatníky, ale nikdy to nebylo ve velké rychlosti a většinou to bylo se stejně starými lidmi, jako byla ona. Připomínalo mi to autodrom, ale bylo to skutečné. Někdy říkala: „Tak jedeme, Jewelly,“ což znamenalo, abych se posunula po sedačce, sevřela kliku dveří a zavřela oči. Jejím cílem obvykle byly červené předměty: značky a brzdová světla. Když narazila do jiného auta, vyskočila a zmizela v menším davu lidí, který se tu začal shromažďovat.

Já vylezla z otevřených dveří (babička vždy byla tak hodná, že než vystoupila, natáhla se přes sedadlo a otevřela mi zevnitř) a ve všem tom zmatku se potulovala. Pak mě nějaký cizí člověk s hrůzou našel na místě nehody, jak stojím na rušné křižovatce a nevím, kam se zařadit. Obvykle mě vzali do náručí, dělali si o mě starosti a kladli mi spoustu otázek, pak mě odnesli do místní samoobsluhy, obchodu s rybářskými potřebami nebo do svého vlastního domu a matka mě přišla vyzvednout.

Babičku nikdy neodvezli do nemocnice ani se nezranila; tyto autonehody způsobovala, aby si mohla promluvit s lidmi. Stála uprostřed ulice a lovila peněženku ve své kabelce z bílé tvarované koženky, kterou měla položenou na pokrčené noze, aby jim mohla ukázat fotku své čtyřleté vnučky, která tu byla s ní, čtyřleté holčičky, jejíž zmizení si podle všeho nikdo nevšiml.

I když babiččin pocit štěstí na místě nehody byl pouze přechodný, nakonec ji odtáhli. Policista před ní stál jako kamenná socha a poučoval ji o nebezpečnosti jejích neustálých a pochybných srážek. Babička se jen tak usmívala, požehnala mu, potom si sama sedla na zadní sedadlo policejního auta a svou bílou biblí svírala, jako by to byla vzácná perská kočka. Tak babička přišla o řidičský průkaz, bylo jí zakázáno vozit mě v autě, ale stále mě chodívala hlídat, když si máma s tátou spolu někam vyráželi.

KDYŽ SE MAMINKA OBLÉKÁ, tatínek si mě posadí na klín a houpá mě: „Joe, Joe, zlomil si nos, když spadnul na kokos.“ Já pohazuju svými dlouhými vlasy a chichotám se. „Tatíí! Já ale nejsem Joe, já jsem Jewelly!“

Zbožňuji svého otce. Bere mě do obchodu a z regálu vezme čokoládovou tyčinku. Otevírá ji a dává mi půlku, potom mu obal vypadne z ruky, jako by byl peříčko, a vycházíme ze dveří, nasedáme do našeho malého autíčka a odjíždíme. Celou cestu domů se smějeme.

KDYŽ MĚ BABIČKA HLÍDÁ, hrajeme Člověče nezlob se nebo jiné dětské hry. Potom si napustíme vanu plnou pěny a těsně před spaním vyhrabe něco ze své bezedné tašky a vyndává shluky lepkavých slepených bonbonů se zvláštní chutí nebo jiný druh přichycený k obalu. Odmítnout cukroví od babičky je porušení slušného chování, kterému se snaží vyhnout i čtyřleté dítě, proto sedím u kuchyňského stolu, cucám tu podivnou směs, kterou přede mě položila, a když se na mě dívá, slastně mručím. Když dojím, zeptá se mě: „Zlatíčko, je ti dobře? Vypadáš nějak divně.“

Cítím se dobře, když rukou kloužu po lesklých tapetách na

chodbě a mířím do svého pokoje pro pyžamo. Babička Madge mě sleduje a mumlá si nahlas. „Ale, zlato, já si dělám starosti. Vypadáš tak nemocně. Pojď sem, ať ti babička sáhne na čelo.“ Odhrne mi světlé kučery z obličeje a dotkne se mě svými studenými klouby.

„Panebože, Jewelry, ty úplně hoříš, úplně hoříš. Radši zavolám doktora.“ Babička to myslí vážně, obličej má stažený úzkostí, zblízka si mě prohlíží. Prsty mi roztahuje oční víčka a hledá příznaky, které by mohla ohlásit v nemocnici. Možná něco cítím v bříšku. Možná mám opravdu horečku. *Jaké to je, babičko? Jsem nemocná, babičko?*

„Ach, zlato, ty jsi tak nemocná. Ale musíme počkat, až se maminka vrátí domů. Potom všechny půjdeme do nemocnice. Vzala bych tě tam hned, ale tvůj táta mi to nechce dovolit. Myslím, že se jejich návratu dožiješ. Aspoň doufám, zlato.“ Poklepává mi na hlavu a tou svojí krouť.

„Teď se budeme modlit.“ Babička Madge vkládá své ruce do mých a sklání hlavu. Já začnu křičet. Nechci umřít. Ale babička si není jistá, jestli to přežiju. Žaludek mám stažený. Jsem na posteli podepřená polštáři, stejně jako ta devadesátiletá žena z naší ulice, co loni omdlela do peřin a zemřela.

Babička se mě znovu vyptává na ostrou bolest v bříšku a já si dám ruku pod peřinu, abych na sebe sáhla. Bojím se moc dýchat. Sleduju babičku, jak chodí tam a sem, sem a tam mezi mnou a telefonem: zvedne ho, zavolá sanitku, ale zavěsí, když to zvednou. Omotává si starou telefonní šňůru kolem prstu, potom ji zase sundává, dívá se přes okenní závěsy ven, sahá mi na čelo, znovu běží k telefonu, zvedne ho, poslouchá oznamovací tón a znovu sluchátko položí.

Potom se na příjezdové cestě objeví tlumená světla auta. Auto zajede do garáže, motor zmlkne. Máma s tátou tiše proklouznou předními dveřmi. Madge rozsvěcuje ve vstupní chodbě, běží k nim a blekotá, že jsem snědla něco, co vypada-